

Türkiye'deki Ernst Reuter: Birkaç Kişisel Anı

Edzard Reuter

Ocak 1935'de Ernst Reuter Almanya'dan kaçmak zorunda kaldı. Daha önce nasyonal sosyalist güçler O'nu Magdeburg Belediye Başkanlığı görevinden almış, yeni oluşturulan bir toplama kampına kapatmışlardı. Londra'ya gittiğinde, kendisine ve ailesine hiç olmazsa belli miktarda gelir sağlayabilecek bir iş bulmayı denedi. Ama durumu giderek daha da zorlaştı. Bu dönemde yazdığı bir mektupta şöyle diyordu: “(...) Burada akıntıya karşı umutsuz bir biçimde, bata çıka giden biri gibiyim. Her gün yeni bir umut, aynı zamanda hayal kırıklıkları getiriyor (...).” Ama kurtuluş kısa zamanda geldi. Ancak bu kurtuluş, ne İngiltere'den, ne Fransa'dan, ne de Amerika Birleşik Devletleri'nden geldi; tersine Türkiye'den, Mustafa Kemal'in başkenti Ankara'dan ve O'nun hükümetinden geldi. Bir türlü açıklanamayan bir yazgı, ilk bakışta bir araya gelemeyen gibi görünen iki tarihi gelişmeyi birleştirdi. Türkiye, yönünü modern bir geleceğe dönmeyi kararlaştırmıştı. Kendi ülkelerinde acı deneyimler yaşayan, Almanya'dan gelen sığınmacıların ortak inancı, özgürlük ve demokrasi olmadan dünyada barış içinde birlikte yaşamının mümkün olamayacağıydı. O zamanlar özgür ve insana değer veren bir Avrupa'nın geleceği tehdit altında idi. Bu arada, Hitler döneminin barbarlığı uzunca bir süredir hüküm sürmekteydi. Ama yine de içimizden bazıları, halkın gönenç ve özgürlüğünün yeni bir tehdit altında olduğunu anlamak istemiyordu. Bu durum, demokrasi inancı ateşle denenilen Türkiye ve Almanya gibi ülkelerde hep yaşanmıştır. Eski Sovyetler Birliği'nde komünist egemenliğin yıkılmasından ve dijital iletişim gücünün ortaya çıkmasından bu yana dünya esaslı bir biçimde değişti. Artık küreselleşme çağı da tüketilmeye başlandı. Kuzey Afrika ülkelerinde ya da Suriye'de yaşananlar, dramatik bir biçimde, içimizden hiç birinin kendi dışımızdaki insanların özgürlük, demokrasi, barış ve adalet ideallerini gerçekleştirmelerine yardım etmekten kaçınamayacağını açıkça göstermektedir.

Biz Avrupalılar için bu, daha önce olmayan ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal güçlüklerle karşı karşıya kalmak anlamına gelmektedir. Bu sorunlarla ancak tüm Avrupa halklarının ortak çabalarıyla baş edilebilir. Elbette burada Türk halkından da kesinlikle söz etmek gerekir. Bu görüş, Kemal Atatürk tarafından

kurulan modern Türkiye ile Ernst Reuter gibi ilkelerinden ödün vermez diğer Alman sığınmacıların etkilerinin buluşmasıyla oluşmuştur. Gelecekte özgürlük ve güven içinde bir yaşam sağlamak istiyorsak, bu noktayı hiçbir zaman gözden uzak tutmamamız gerekir.

Çağımızda ortaya çıkan güçlüklerle başarılı bir biçimde mücadele edebilmenin önemli bir koşulu da Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olmasıdır. Ancak bu hedefe karşı çıkış sürekli güçlenmektedir. Bu itirazların üstesinden gelinebilir. Bunu başarmak için gerekli istek ve kararlılık gösterilmeli; günlük siyasal taktikler ve popülist politikalarla konunun farklı çerçevelere oturtulması önlenmelidir. Bu, istisnasız, demokratik oylarımızla bizi yönetme sorumluluğunu verdiğimiz herkes için olduğu gibi çocuklarının geleceğini düşünen sıradan yurttaşlar için de geçerlidir.

Bu sürecin ne kadar zor olabileceğini biliyorum. Bugün hayatta olmayan bazı insanların bugünün sorunlarını çözmeye yardımcı olacak bakış açılarının olduğu zamanla anlaşılacaktır. Şundan kesinlikle eminim: Ernst Reuter sorunun çözümü için hiç zaman kaybetmeden tüm kararlılığıyla harekete geçirdi. Çünkü Reuter, gerekli gücün, temel moral ve etik değerler ile ilgili düşünceleri ve bunlardan kaynaklanan sorumlulukları olan insanların güven dolu etkileşiminden doğacağını biliyordu.

Babam, yaşamını güçlüklerle dolduran kötü deneyimlere karşın hep iyimser kalmıştır. Bu tutumu O'nun kendini, o zamanki Siyasal Bilgiler Okulu'nda öğretim üyesi yaparken de mutlu hissetmesini sağlamıştır. Ben bu görevin O'nu ne kadar mutlu ettiğini bizzat biliyorum. Her zaman anneme ve bana, zihinlerine ve görüşlerine katkıda bulunduğu için genç insanların ne kadar memnun olduklarını anlatırdı. O böylece, Türkiye'ye duyduğu şükranın yalnızca küçük bir bölümünü gösterebildiğini düşünüyordu. Ama aynı zamanda, bu yolla ülkenin geleceğine katkıda bulunabildiği için gurur duyuyordu.

Ernst Reuter'in Türkiye'de yaşadığı dönemde, kendi vatanına geri dönebileceği umudunu yitirmemesi hiçbir şeyi değiştirmede. O, Nazi rejimi yıkıldıktan sonra özgür ve demokrat bir Alman halkı bulacağına derinden inanıyordu. Buna katkıda bulunmak yaşamının en önemli hedefiydi. Bu arada, Türkiye'deki deneyimleri nedeniyle, Türk ve Alman halkının birleşik bir Avrupa'da birlikte yer alabileceklerine de yürekten inanıyordu.

Bu anlamda, eminim o zamanki Mülkiye ve bugünkü Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin başarılı gelişme çizgisi O'nu gururlandırır, tüm



Ernst Reuter, Siyasal Bilgiler Okulu'nda öğrencileriyle birlikte (Prof. Dr. Fehmi Yavuz tarafından hazırlanan Berlin isimli kitabın 30-31. sayfalarından alınmıştır.)

kalbiyle iyi dileklerini sunardı. Benim bu satırlarla Mülkiye'nin öğretim kadrosuna ve bu benzersiz okulda gelecek için öğrenim gören tüm genç insanlara iletmek istediğim şudur:

Haydi, hep beraber birleşik bir Avrupa'nın geleceği için çalışalım!

